

a) Títol del projecte

Campanya de sensibilització ambiental 2019 “Els camins de l'aigua, el camins de la vida”

b) Centres on es desenvoluparà el projecte

Els centres on es desenvoluparà el projecte seran la seu de la Societat d'Amics de la Serra Espadà (SASE), com a entitat sol·licitant i executora del projecte, i l'alberg La Surera gestionat per la cooperativa de treball associat sense ànim de lucre Canopia Coop. V., com a entitat col·laboradora.

SASE

C/ Puríssima, 18

Nules (Castelló)

www.serra-espada.org

La Surera

C/ Carboneras, 4

Almedíjar (Castelló)

www.lasurera.org

c) Coordinador del projecte

La coordinació del projecte estarà a càrrec de Carme Orenge Sorribes, llicenciada en Geografia i Història.

d) Índex

- JUSTIFICACIÓ
- OBJECTIUS
- METODOLOGIA
- ACTIVITATS A REALITZAR
- PARTICIPANTS
- RECURSOS MATERIALS I HUMANS
- CALENDARITZACIÓ
- PRESSUPOST
- ANNEXOS

1. Entitats participants
2. Calendari de terminis
3. Proposta didàctica
3. Panells interpretatius
4. Quaderns didàctics

e) Justificació

La Societat d'Amics de la Serra Espadà (SASE) naix als anys noranta amb la vocació de protegir, conservar i donar a conèixer el ric patrimoni natural i cultural dels pobles de la Serra d'Espadà. Molt d'aquest patrimoni (material i immaterial) està lligat històricament a l'aprofitament de l'aigua, com així ho palesen les nombroses fonts, assuts, aljubs, sèquies, molins, aqüeductes, basses, bancals, etc.

que trobem al Parc Natural.

Per tal de posar en valor aquest patrimoni, des de la SASE hem considerat interessant fer-ho servir com a recurs didàctic per a sensibilitzar a diferents col·lectius sobre la importància que ha tingut i té l'aigua dins de la nostra cultura, amb un doble propòsit: conscienciar a les persones per a que facen un millor ús d'aquest recurs i donar a conèixer el ric patrimoni cultural que els propis habitants de la Serra a voltes han desatès.

Entre tots els pobles del Parc Natural hem triat Almedíjar, ja que es dona la circumstància de que aquest municipi, situat en la capçalera de la conca hidrogràfica del riu Palància, reuneix a relativament poca distància un bon grapat d'elements que poden ajudar a explicar in situ el cicle integral de l'aigua i les peculiaritats de l'aprofitament d'aquest recurs.

El darrer any 2018, la SASE va rebre una subvenció per part de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, mitjançant les ajudes a associacions mediambientals amb activitat en la Comunitat Valenciana per a la difusió de les bones pràctiques en l'ús de l'aigua. Gràcies a aquest suport econòmic, i aprofitant els panells ja instal·lats l'any 2017, van passar 11 centres de diferents pobles de les comarques de Castelló: 4 col·legis de Nules, 1 de Benicassim, IES Alto Palància Segorb, 1 centre d'Artana, IES Serra Espadà d'Onda, el centre ocupacional Belcaire de la Vall d'Uixó i 1 centre primària Recaredo Centelles de la Vall d'Uixó

Considerant la sequera que travessem aquests darrers anys, així com la influència directa en la disponibilitat de recursos hídrics, la biodiversitat o la incidència dels incendis forestals, entre altres, des de SASE pensem que aquest treball de sensibilització resulta necessari continuar-ho si volem que la societat civil del demà aposti decididament per la gestió sostenible dels recursos naturals i garantisca la protecció i conservació dels boscos com a factors claus en el cicle hidrològic.

f) Objectius

Promoure les bones pràctiques en l'ús de l'aigua entre diferents col·lectius de persones mitjançant el millor coneixement del cicle hidrològic i el reconeixement de la importància dels usos i aprofitaments tradicionals als pobles de la Serra d'Espadà.

Entre els conceptes a transmetre al llarg de les diferents jornades de sensibilització, es prioritzaran:

- L'aigua com a recurs natural limitat.
- La relació íntima entre el cicle del aigua i el cicle de la vida.
- La importància de les zones de muntanya i els boscos per a la recàrrega dels aqüífers.
- La biodiversitat lligada als ecosistemes aquàtics i de ribera.
- La bona gestió de l'aigua en les capçaleres de les conques mediterrànies.
- Usos i aprofitaments actuals i futurs de l'aigua.

g) Metodologia

Les principals eines metodològiques a emprar per a la realització de les diferents activitats són la interpretació del paisatge i els jocs ambientals.

La interpretació del paisatge és un mètode d'anàlisi de l'espai que permet comprendre i interpretar el funcionament d'un paisatge natural o cultural. Entre els punts més rellevants a tractar durant una ruta interpretativa destaquen:

- Els aspectes naturals (històrics i recents), biòtics i físics que han influït en la seva evolució.
- Quines relacions s'estableixen entre els seus components.
- Quin és el grau de conservació o degradació del paisatge tenint en compte la influència humana (impacte ambiental).
- Quina és la seva qualitat visual.
- Per què seria útil aquest paisatge, des del punt de vista de la utilització per part de l'home, i per què no.
- Com creiem o com ens agradaria que evolucionés el paisatge en el futur.
- Quins són els seus elements patrimonials, quin era el seu ús en el passat i quin és en la actualitat, per què és important garantir la seua conservació, etc.

Els jocs són un vehicle cap a la diversió, permeten a les persones sentir-se bé, i són una manera de relaxar l'ambient i crear un clima de confiança. Aquesta situació afavoreix enormement el procés d'aprenentatge, d'assimilació de conceptes, procediments i actituds. Estimula l'apertura sensorial augmentant la significació de tot allò que ocorre al seu voltant.

Mitjançant els jocs s'aconsegueix augmentar l'empatia amb altres circumstàncies personals. Es fomenten valors de cooperació, solidaritat, tolerància i respecte. En aquest sentit, els jocs ambientals poden ajudar a comprendre altres punts de vista diferents al nostre i a ficar-nos en situacions totalment alienes a la nostra vida.

Els jocs serveixen com una eina molt efectiva per a provocar reflexions al voltant de situacions determinades; ens facilita, entre altres coses, analitzar els problemes ambientals i crear situacions en principi fictícies pot ajudar-nos a comprendre conceptes més abstractes o menys palpables de la nostra vida quotidiana. Els jocs permeten despertar dubtes, incomodar consciències i replantejar-nos idees preconcebudes al ficar-nos en situacions que d'altra manera no viuríem.

Finalment els jocs permeten no només prendre consciència de les situacions i de l'entorn, sinó que també capaciten per a l'acció, possibiliten experimentar conductes complexes i entrenen per al canvi.

h) Activitats a realitzar

Difusió de la proposta didàctica

La proposta didàctica annexada ha sigut dissenyada per difondre's entre els centres educatius de les poblacions més importants localitzades en els voltants del Parc Natural com són Sogorb, Vall d'Uixó, Onda, Nules, etc. Aquesta proposta també es difondrà entre altres col·lectius dels mateixos municipis, tractant d'aquesta manera d'ampliar el impacte de la campanya.

A primers del mes de juny es concertaran reunions amb els centres educatius que l'any passat no van poder assistir, i també es cercaran altres centres per tal de completar les 12 jornades presupostades en aquest projecte. Posteriorment, el coordinador del projecte visitarà als caps d'estudis dels centres educatius per saber si els interessa participar en la campanya i, en cas afirmatiu, en el mes de setembre ens tornem a posar en contacte per concretar les dates de les diferents jornades. Esta campanya es durà endavant durant el mesos d'octubre i novembre de 2019.

Itinerari interpretatiu al voltant del cicle de l'aigua

Aquest itinerari serà realitzada per un guia local i consistirà en un passeig interpretatiu que discorrerà pels voltants del nucli urbà d'Almedíjar, mostrant el patrimoni i la infraestructura hidràulica com a exemple de la gestió integral i sostenible de l'aigua que s'ha dut a terme històricament -i encara hui- als pobles de muntanya de la Serra.

Entre els punts a tractar al llarg d'aquesta ruta destaquen:

- Concepte de conca hidrogràfica.
- Règim de precipitacions en els ecosistemes mediterranis.
- El bosc com a element prioritari en el cicle integral de l'aigua.
- Orografia de la Serra Espadà: pendents abruptes i bancals.
- Hidrografia de les vessants mediterrànies: rius, rambles, barrancs, etc.
- Infraestructura hidràulica: assuts, aljubs, sèquies, aqüeductes, molins, etc.
- Diferents usos de l'aigua: consum humà/animal, reg, energia, etc.
- Depuració i reutilització de l'aigua.

El recorregut inclourà una sèrie de parades on el guia, amb l'ajuda de 4 panells interpretatius, aprofitarà la presència dels diferents elements que conformen el paisatge natural i cultural per a donar les explicacions oportunes, interactuant en tot moment amb els participants.

Al finalitzar la ruta, es lliuraran els quaderns didàctics on els participants trobaran informació complementària sobre la ruta i un seguit de qüestions i exercicis per auto-avaluar el seu aprenentatge.

Bateria de jocs i tallers ambientals

Mentre la meitat dels participants realitza la ruta interpretativa, la resta romandran amb els monitors que facilitaran els diferents jocs i tallers ambientals.

Els espais que es faran servir per aquesta activitat seran les àrees recreatives dels Pins i del Canyar, així com les instal·lacions de l'alberg La Surera, que a més a més servirà com a punt de benvinguda i reunió, oferint els serveis mínims necessaris per a la realització de l'activitat (serveis, primer auxiliis, etc.).

i) Participants

Les jornades de sensibilització aniran dirigides a centres educatius i col·lectius amb menys recursos dels municipis més poblats situats a l'àrea d'esmortiment del Parc Natural de la Serra d'Espadà (Sogorb, Vall d'Uixó, Nules, Onda, també ampliarem a Borriana, Vila-real i Castelló), ja que en ells habiten molts dels usuaris d'aquests espai natural i dels seus recursos, i per tant, resulta prioritari involucrar-los en la seua protecció i conservació.

En el cas dels recursos hídrics, aquesta relació resulta més que evident, ja que els aqüífers de valls i costes es nodreixen amb l'aigua que arpleguen les muntanyes del seu voltant, resultat de la influència de l'orografia i de la presència de boscos en les seues vessants.

Les jornades han sigut dissenyades per a que participen com a màxim un total de 50 persones per

jornada, amb un total de 12 jornades, el que suposa 600 beneficiaris directes del projecte. L'intendent i els monitors ambientals treballaran amb grups de com a màxim 20-25 persones.

La SASE es farà càrrec de la gestió tècnica i administrativa del projecte, mentre que la cooperativa de treball associat sense ànim de lucre Canopia s'encarregarà de la manutenció dels participants i de la contractació delintendent i dels monitors ambientals.

j) Recursos materials i humans

Recursos humans

1 Coordinador i administrador de projectes

2 Monitors ambientals

1 Intèrpret del paisatge

Recursos materials

Material didàctic (quaderns de camp)

Material per als jocs ambientals (llavors, argila, etc.)

Material d'oficina (telèfon, papereria, impressions, etc.)

k) Calendarització

El treball previ de difusió de la proposta didàctica tindrà lloc al llarg dels mes de juny de 2019, i en setembre e s tornem a reunir per a concretar, mentre que les jornades de sensibilització es programaran per al mes d'octubre i novembre de 2019, una vegada encetat el curs escolar.

1) Pressupost

	Quantitat	Unitat	Cost unitari (€/unitat)	Total (€)
Difusió de la proposta didàctica				
Coordinació del projecte	3	mesos	500	1.500
Despeses d'oficina (telèfon, papereria, impressions, etc.)	1	concepte	300	300
SUBTOTAL				1.800
Itinerari interpretatiu al voltant del cicle de l'aigua				
Intèrpret del paisatge	12	jornades	60	720
Edició del material didàctic (quaderns de camp)	600	quaderns	1,5	900
SUBTOTAL				1.620
Bateria de jocs i tallers ambientals				
Monitors ambientals (x2)	12	jornades	60	1.440
Material per als tallers ambientals (llavors, argila, etc.)	1	concepte	300	300
SUBTOTAL				1.740
Altres despeses				
Manutenció escolars i docents	600	dinars	6	3.600
SUBTOTAL				3.600
TOTAL COSTS DIRECTES				8.760
Despeses administratives (administració, gestoria laboral, despeses bancàries, imprevists, etc.)	1	concepte		1.240
TOTAL COSTS INDIRECTES				1.240
COST TOTAL DEL PROJECTE				10.000

Les despeses de transport correran a càrrec de cadascun dels centres educatius i col·lectius beneficiaris del projecte. L'assegurança d'accident contractada per l'alberg cobrirà als participants al llarg de tota la jornada.

Nules a 11 de juny de 2019